พืชพันธุ์ช้างกินได้และสมุนไพรรักษาช้าง

นายวิโรจน์ สุภโชคสหกุล และคณะฯ
งานฝึกอบรมและเผยแพร่ ส่วนการเรียนรู้และประชาสัมพันธ์
สถาบันคชบาลแห่งชาติ ในพระอุปถัมภ์ฯ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

สารบัญ

	เรื่อง	**หน้า**
-	ชนิดของพืชพันธุ์ที่ช้างกินได้	1
-	โรคอันเนื่องมาจากโภชนาการของช้าง	3
-	สมุนไพรใช้กับช้าง	4
-	รายชื่อของชนิดพืชพันธุ์ที่ช้างกินได้และที่เป็นสมุนไพรสำหรับรักษาช้าง	5
-	พืชสมุนไพรใช้กับช้างและวิธีการทำ	56
-	สูตรยาสมุนไพรยาฟาดช้างรักษาลำบองและแผลสด	61
-	ยาสมุนไพรบำรุงกำลังช้าง	63
-	บรรณานุการ	65

คำนำ

พืชพันธุ์ที่ช้างกินได้และสมุนไพรที่ใช้รักษาช้างได้จัดทำขึ้นจากการรวบรวมภูมิปัญญาของการเลี้ยงช้างของบรรพบุรุต ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งมีการถ่ายทอดกับมาเป็นองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ในบทความนี้จะทำให้ผู้อ่านได้ทราบว่าพืชพันธุ์ที่ช้างกินได้และสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาช้างมีอะไรบ้าง และในการจัดทำยาสมุนไพรใช้กับช้างสามารถที่จะทำได้อย่างไร ผู้เขียนหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้ที่ได้ทำการศึกษาบทความนี้จะสามารถได้รับองค์ความรู้ เรื่องพืชพันธุ์ที่ช้างกินได้และยาสมุนไพรที่ใช้สำหรับรักษาช้าง และสามารถที่นำสูตรยาต่างๆ ดังกล่าวไปใช้กับช้างและเกิดประโยชน์ต่อตัวช้างที่จะได้รับการดูแลเป็นอย่างดีและมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงมากขึ้น นั้นเท่ากับว่าการที่ใช้ช้างได้กินโภชนาที่ดีและมีการบำรุงช้างอยู่เสมอจะทำให้ช้างห่างไกล้จากโรคภัยต่างๆ ได้

นายวิโรจน์ สุภโชคสหกุล

นายผดุงเดช คำสม

นายกฤษฎา ชะฎิล

นายภูวนาถ โสมมาก

นางสุชาวดีย์ ไชยโย

16 สิงหาคม 2560

ชนิดของพืชพันธุ์ที่ช้างกินได้

นายวิโรจน์ สุภโชคสหกุลและคณะ

สุขภาพร่างกายของช้างจะสมบูรณ์แข็งแรงเพียงใดขึ้นอยู่กับสิ่งที่ช้างกินเข้าไปเป็นสำคัญช้างเป็นสัตว์มังสวิรัติ คือ กินแต่พืชอย่างเดียวไม่กินเนื้อสัตว์ พืชพันธุ์ที่ช้างกินส่วนมากได้แก่ พืช ผัก ผลไม้ ธัญพืช จะแตกต่างไปตามฤดูกาลและแหล่งที่อยู่อาศัยหากินของช้าง ส่วนใหญ่เป็นหญ้านอกนั้นเป็นกิ่งไม้ ใบไม้ ผลไม้ ปาล์ม เปลือกและราก หญ้าเป็นอาหารหลักของช้างเอเชีย นอกจากนั้นช้างยังกินพืชพันธุ์อื่นๆ อีกมากกว่า 400 ชนิด ช้างกินอาหารหลายชนิด กินพืชพันธุ์หลายชนิด จากการศึกษาการกินอาหารในผืนที่อาศัยของช้างแอฟริกาและช้างเอเชีย ชนิดพืชพันธุ์ที่ช้างกินแตกต่างกัน ช้างป่าเอเชียกินพืชพันธุ์ต่างๆ ถึง 112 ชนิด แม้ว่าช้างกินพืชพันธุ์โดยทั่วๆ ไปแต่กินมากที่สุด คือ พืชในวงศ์ MALVACEAE , STERCVLIACEAE , TILIACEAE , LEGUMINOSAE , PALMAE , POACEAE , CYPERACEAE และ GRAMINEAE ช้างป่าแอฟริกากินพืชพันธุ์ต่างๆ ประมาณ 50 – 150 ชนิด และแตกต่างกันไปแต่ละสถานที่ ช้างเอเชียกินหญ้าเป็นหลัก แต่กินกิ่ง หน่อ ใบ ผล ยอดที่แตกใหม่ ไผ่จะชอบกินมาก ในหน้าแล้งชอบกินใบตองอ่อน และหยวกกล้วย ในฤดูแห้งแล้งใบและต้นของกล้วยป่าเป็นอาหารที่ช้างเลือกกินมากกว่าลำต้นและใบของไผ่

นอกจากที่ช้างจะเลือกกินพืชพันธุ์เพื่อความเจริญเติบโตแล้ว ช้างยังกินพืชพันธุ์เป็นยาบำรุงร่างกาย ป้องกัน บรรเทา รักษาอาการของโรคต่างๆ เรียกว่า สมุนไพรใช้กับช้าง ตามปกติเมื่อเข้าสู่ฤดูฝน หญ้าต่างๆ จะงอกงามต้นไม้จะเริ่มผลิใบอ่อน ต้นไผ่ต่างๆ จะมีหน่อ ช้างที่กินหญ้าหรือใบไม้อ่อนในฤดูนี้จะมีอาการท้องเดินบ้าง เนื่องจากสภาพของอาหารเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือร่างกายของช้างได้เคยชินต่อหญ้าหรือใบไม้แก่และมีสีเหลืองมาหลายเดือน ในฤดูหนาวและฤดูแล้ง เมื่อมาพบหญ้าที่มีสีเขียวและอ่อนนุ่มก็ทำให้มีอาการผิดปกติของระบบทางเดินอาหารบ้าง แต่ช้างช่วยตัวเองได้ในการรักษาโรคท้องร่วงโดยไปหาเปลือกไม้ รากไม้หรือเถาวัลย์ซึ่งมีรสฝาดขมมากินเป็นการแก้ท้องเสียท้องเดิน

ปกติแล้วพืชพันธุ์ที่ยังเขียวหรือมีสีเขียวมีประโยชน์ต่อช้างมากกว่าพืชพันธุ์ที่มีสีเหลือง ซึ่งย่อยยากและทำให้ท้องผูก ตามธรรมชาติของช้างนั้นนอกจากจะกินหญ้าแล้วยังจะต้องกินดินโป่ง(Soil Lick) ดินโป่งเป็นดินซึ่งประกอบด้วยแร่ธาตุต่างๆ ที่จำเป็นต่อร่างกาย เช่น โปแตสเซียม แคลเซียม ฟอสฟอรัส แมกนีเซียม เป็นต้น ฉะนั้นการปล่อยให้ช้างได้หากินเองตามธรรมชาติจึงดีกว่าการที่มนุษย์เราจะผูกมัดช้างไว้แล้วเอาอาหารมาให้ช้างกิน เพราะช้างไม่สามารถเลือกกินพืชพันธุ์หรือดินโป่งได้ตามความต้องการ

ตามธรรมดาของช้างจะกินอาหารประมาณ 10 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักตัวหรือในช้างโตเต็มวัยจะกินประมาณ 200 กิโลกรัมต่อวัน และดื่มน้ำประมาณวันละ 100 ลิตร โดยใช้ระยะเวลาในการกินนานประมาณ 18 ชั่วโมงต่อวัน นอกนั้นเป็นเวลาหลับนอนและเวลาว่าง เวลาเล่น

โดยธรรมชาติช้างเป็นสัตว์ที่กินพืชพันธุ์ได้หลากหลายชนิด ในป่าธรรมชาติประกอบด้วยพรรณไม้มากมายหลายชนิด ฉะนั้นช้างป่าจึงมีความสามารถที่จะเลือกกินพืชพันธุ์เหล่านั้นได้หลากหลายกว่าช้างบ้านที่จะได้กินแต่อาหารที่ซ้ำๆ กัน

จากการศึกษาถึงชนิดของพืชพันธุ์ที่ช้างกินมีดังนี้ คือ

1. พืชพันธุ์จำพวกหญ้า ช้างกินหญ้าที่ขึ้นตามป่าแทบทุกชนิด ได้แก่ หญ้าพง หญ้าแขม หญ้าอ้อ หญ้ากก หญ้าคา หญ้าแพรก หญ้ายอนหู หญ้าปล้อง หญ้ากระเดือยหนู หญ้าปากควาย หญ้าตีนกา หญ้าก๋งกาย หญ้าตองกงหรือเลา หญ้าเนเบียร์ หญ้ากินี หญ้าขน หญ้ารูซี่ หญ้าไทร หญ้ามาเลเซีย หญ้าขจรจบหรือหญ้าคอมมิวนิสต์ หญ้าซันกาด หญ้าหนวดแมว หญ้าขนนก หญ้าเจ้าชู้ หญ้าปล้อง เป็นต้น

2. พืชพันธุ์จำพวกไผ่ ช้างจะกินไผ่ทั้งส่วนของใบ ยอดอ่อนตลอดจนถึงบางส่วนของลำต้นและหน่อของไม้ไผ่ ไผ่ที่ช้างชอบกิน เช่น ไผ่ข้าวหลามหรือไผ่ป้าง ไผ่ป่าหรือไผ่หนาม ไม้ไผ่รวก ไผ่ไม้ซาง ไม้ไผ่หอม ไม้ไผ่บง ไม้ไผ่ผาก ไม้ไผ่ตง ไม้ไผ่ไร่ เป็นต้น

3. พืชพันธุ์จำพวกเถาวัลย์ ได้แก่ เถาบอระเพ็ดหรือจุ่งจะลิง เครือสะบ้า กระทงลายหรือมะแตกเครือหวาย เครือเขาน้ำ เถาวัลย์แดง เครืออร เครือกระวัลย์

4. พืชพันธุ์จำพวกต้นไม้ ได้แก่ กล้วย ขนุน นางแย้มป่า ตุมกาขาวหรือมะตึง กุ่มน้ำ กุ่มบก ชงโคหรือเสี้ยว มะรุมป่า สัก งิ้ว งิ้วป่า ถ่อน อ้อยช้างหรือกุ๊ก มะพร้าว มะเดื่อ มะเดื่อปล้อง มะขามป้อม มะเฟือง มะไฟป่า ปอสา จามจุรีหรือฉำฉาหรือก้ามปู อินทรีย์ ต้นพิมาน ไทรย้อยใบแหลมหรือไฮ มะยมป่า หว้า มะขาม มะตูม มะขวิด มะมื่น กร่างหรือนิโครธ โพธิ์ เต่าร้าง ค้อ ระกำ เป้ง ข่อย มะม่วงป่า ต้นทาหรือปจี้ เต็ง รัง โมกมัน กว่าว เปา ปุย กระโดน

5. พืชพันธุ์จำพวกพืชไร่พืชสวน ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด อ้อย ข้าวฟ่าง ฟัก ฟักทอง มันเทศ มันฝรั่ง พืชตระกูลถั่วอีกหลายชนิด แครอท ถั่วฝักยาว แตงกวา เป็นต้น

6. พืชพันธุ์จำพวกผลไม้ ช้างกินผลไม้แทบทุกชนิด เช่น มะแฟน แตงโม สับปะรด มะละกอ กล้วย ขนุน เงาะ ส้ม ฝรั่ง มะม่วง แคนตาลูป แอปเปิ้ล กระท้อน เป็นต้น

7. จำพวกอื่นๆ ได้แก่ มะขามเปียก อาหารอัดเม็ดสำหรับสัตว์กินพืช หญ้าแห้งอัดฟ่อน ฟางแห้งอัดฟ่อน เกลือแกง ข้างเปลือก ข้าวเหนียว ข้าวเจ้า มะพร้าวขูด ทางมะพร้าว ดินโป่ง เป็นต้น

ปริมาณของพืชพันธุ์ที่ช้างกิน ช้างเลี้ยงกินประมาณ 200 กิโลกรัมต่อตัวต่อวัน ช้างป่าหาพืชพันธุ์กินประมาณวันละ 200 กิโลกรัม จากผลการศึกษาที่มาเลเซีย ศรีลังกา และอินเดียใต้ เมื่อเกิดการขาดแคลนอาหารหรือเกิดปัญหาแมลงทำลายพืชแหล่งอาหารของช้าง โขลงช้างจะเดินไปยังสถานที่ใหม่ โดยมีช้างแม่แปรกเป็นผู้นำโขลงไปหากิน นอกจากช้างแม่แปรกจะมีความสามารถในการจดจำพื้นที่หากินตามแหล่งต่างของป่าได้ตามฤดูกาลอย่างแม่นยำแล้ว ช้างแม่แปรกยังเป็นช้างที่มีประสบการณ์ในการเดินทางค้นหาแหล่งอาหารใหม่ที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยอาหารดี น้ำดี และดินโป่งดี ที่ช้างชอบ

ดินโป่งและเกลือ ดินโป่งเป็นแหล่งแร่ธาตุที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับสัตว์กินพืชอย่างช้าง องค์ประกอบของดินโป่งแต่ละที่นั้นมีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไปตามแต่แหล่งกำเนิด แต่ส่วนใหญ่มักประกอบด้วยแร่ธาตุต่างๆ คือ เกลือโซเดียม แคลเซียม แมกนีเซียมและโปแตสเซียม เป็นส่วนใหญ่ ช้างป่าจะไปเยี่ยมแหล่งดินโป่งหลายที่ เพราะแต่ละที่จะมีความเข้มข้นของปริมาณแร่ธาตุที่แตกต่างกัน และแร่ธาตุยังเป็นสิ่งที่สำคัญกับ

สุขภาพช้าง ต่อการเจริญเติบโตทั้งช้างใหญ่และของลูกช้าง โดยเฉพาะแม่ช้างที่กำลังให้นมลูกจะลงกินดินโป่งมากเป็นพิเศษ

วิธีการกินดินโป่งของช้างนับว่ามีความสำคัญต่อระบบนิเวศเป็นอย่างมาก เพราะช้างเป็นผู้ที่ค้นพบแหล่งแร่ธาตุนี้ก่อนใคร จากการที่ช้างมีความสามารถในการดมกลิ่นเป็นอย่างดี เมื่อพบแหล่งที่มีแร่ธาตุที่ต้องการช้างจะใช้งาแทง เท้า งวง ใช้เล็บเท้าหน้ากระแทกหรือเหยียบให้ดินโป่งหลวมตัวแล้วจึงใช้งวงเก็บขึ้นมากิน แม่แปรกผู้นำโขลงช้างรู้ดีถึงแหล่งดินโป่งว่ามีอยู่ตำแหน่งไหนบ้างในผืนป่า เมื่อช้างได้เปิดดินโป่งไว้แล้วสัตว์น้อยใหญ่อื่นๆ ในป่าก็สามารถที่จะเข้ามากินดินโป่งในแหล่งนั้นได้

ปริมาณน้ำที่ช้างดื่ม ช้างต้องการดื่มกินน้ำประมาณ 100 - 150 ลิตรทุกวัน ช้างต้องการน้ำจำนวนมากและจะดื่มน้ำมากกว่า 10 ลิตร ใน 1 ครั้ง ช้างจะเลือกมากเกี่ยวกับชนิดของน้ำดื่มต้องเป็นน้ำที่สะอาด อัตราการดื่มน้ำมากน้อยขึ้นอยู่กับอุณหภูมิบรรยากาศภายนอก ยิ่งร้อนมากช้างจะดื่มน้ำมากขึ้น ถ้ากรณีที่ช้างป่วยเป็นไข้ช้างก็จะดื่มน้ำมากขึ้น นอกจากดื่มน้ำช้างยังชอบที่จะลงเล่นน้ำและช้างสามารถว่ายน้ำได้เป็นอย่างดี

โรคอันเนื่องมาจากโภชนาการของช้าง

1. สภาวะขาดอาหาร พบมากในลูกช้าง เนื่องมาจากการให้อาหารที่ไม่ถูกต้องตามความต้องการของร่างกาย ขาดสมดุลในสิ่งจำเป็น เช่น วิตามิน แร่ธาตุ จึงเกิดอาการต่างๆ
2. อาการชักเนื่องจากแคลเซียมต่ำ พบว่าเกิดกับช้างที่เลี้ยงไว้แต่ในร่มทำให้ร่างกายไม่สามารถสร้างวิตามินดี เป็นผลให้การดูดซึมแคลเซียมจากอาหารเข้าสู่ลำไส้ไม่เกิดขึ้น ผลคือเกิดอาการชัก ซึ่งอาจพบร่วมกับกรณีเกิดความเครียดจากการขนส่งหรือฝึกอย่างหนักด้วย
3. การขาดแร่ธาตุเหล็ก ช้างที่เลี้ยงยืนโรงบนพื้นปูนหรือซีเมนต์มักขาดธาตุนี้ได้ ตลอดจนอาหารที่ให้มีธาตุเหล็กไม่เพียงพอ ผล คือ เกิดอาการโลหิตจาง
4. โรคกล้ามเนื้อขาว เกิดกับลูกช้างเอเชียที่เกิดใหม่ โดยที่ไม่สามารถลุกยืนได้และตายภายในระยะเวลา 2 อาทิตย์ หลังคลอด การป้องกันทำได้โดยผสมซิลิเนียม 0.1 ถึง 0.4 มิลลิกรัมต่ออาหาร 1 กิโลกรัมให้แม่ช้างกิน

สมุนไพรใช้กับช้าง

ช้างเป็นสัตว์โลกทั่วไปที่หนีไม่พ้นการ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ในสมัยก่อนเมื่อช้างเกิดเจ็บป่วยขึ้นจะทำอย่างไร เมื่อการแพทย์แบบสมัยใหม่ยังไม่เจริญก้าวหน้าอย่างในปัจจุบัน ช้างที่เจ็บป่วยมักจะทำงานอยู่ในพื้นที่ป่าเขาที่ห่างไกลยากแก่การเข้าถึง ควาญช้างเมื่อรู้ว่าช้างตนเองป่วยหรือไม่สบาย เผื่อจะแจ้งให้นายสัตวแพทย์ทราบและเดินทางเข้าไปรักษาช้างได้ต้องอาศัยเวลาหลายวัน ดังนั้นเพื่อเป็นการดูแลรักษาช้าง ควาญช้างสมัยก่อนจึงมักจะมีหมอช้างหรือแก่ช้างที่มีความรู้ความสามารถทั้งทางด้านประเพณีและพิธีกรรมในการปัดเป่าป้องกันภยันอันตราย เกี่ยวกับช้าง ซึ่งคนเหล่านี้จะมีความรู้ด้านสมุนไพรที่ใช้ในการรักษาช้างด้วย ซึ่งประเพณีดังกล่าวนี้ได้สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่นจนถึงยุคปัจจุบันนี้

การใช้สมุนไพรรักษาช้างถือเป็นศาสตร์อย่างหนึ่งซึ่งมีมาแต่โบราณกาล โดยถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านอย่างหนึ่งของไทยเรา การใช้ยาสมุนไพรนำมาเป็นยานับเป็นศาสตร์ที่มีการสืบทอดต่อๆ กันมานานนับพันๆ ปีแล้ว แต่เดิมตามประวัติศาสตร์เริ่มที่ประเทศอินเดีย และถูกถ่ายทอดมาเรื่อยๆ ยาสมุนไพรเชื่อกันว่ายาสมุนไพรหลายตัวที่ใช้กับช้างเป็นยาสมุนไพรที่ใช้กับคนมาก่อน และอีกหลายตัวยาที่คนเรียนรู้นำมาจากการสังเกตการณ์กินพืชของช้างแล้วนำมาใช้กับคน สืบทอดกันมานานเป็นภูมิปัญญาชาวบ้าน

คำนิยามของสมุนไพร สมุนไพร หมายถึง ผลิตผลจากธรรมชาติได้จากพืช สัตว์และแร่ธาตุ ที่ใช้เป็นยาหรือผสมกับสารอื่นตามตำรับยา เพื่อบำบัดโรค บำรุงร่างกาย หรือ ใช้เป็นยาพิษ

ข้อดีของการใช้ยาสมุนไพรรักษาช้าง คือ ช้างเป็นสัตว์ที่มีร่างกายและน้ำหนักใหญ่โตมาก ดังนั้นการใช้ยาแผนปัจจุบันจำเป็นต้องใช้ในปริมาณที่มาก ยามีราคาแพงและยาบางชนิดต้องนำเข้าจากต่างประเทศ ทำให้เสียดุลทางการค้าเป็นจำนวนมาก ผลที่ตามมาอีกอย่างหนึ่งของการกินยาปฏิชีวนะ คือ การสะสมของสารตกค้างบางตัวที่อยู่ในยา ปนเปื้อนออกมากับสิ่งแวดล้อมและสะสมอยู่ในสิ่งแวดล้อม ทำให้ยากต่อการจำกัดและอาจจะส่งผลเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมได้ในอนาคต ดังนั้นการใช้ยาสมุนไพรในการรักษาช้างจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการลดการทำลายสิ่งแวดล้อมได้ และยังเป็นการอนุรักษ์การใช้สมุนไพรไทยเพื่อที่จะได้เป็นมรดกให้ลูกหลานสืบไป

ชนิดของพืชพันธุ์ที่ช้างกินได้และที่เป็นสมุนไพรสำหรับรักษาช้าง ดังนี้

1. กกดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Kyllinga brevifolia.*

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่ออื่น หญ้ากกดอกขาว หญ้าขนหนู หญ้าหน่วยฝ้าย

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก เหง้า ทุกส่วน

2. กกตุ้มหู

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Kyllinga nemoralis.*

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก เหง้า ทุกส่วน

3. กกลังกา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus mvolucratus.*

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่ออื่น กกลังกา กกต้นกลม กกขนาก กกดอกแดง

ช้างชอบกิน ใบ ต้น รากเหง้า ทุกส่วน

4. กกสามเหลี่ยม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cyperus* sp.

ชื่อวงศ์ CYPERACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก เหง้า ทุกส่วน

5. กระเจียวดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Curcuma parviflora.*

ชื่อวงศ์ Zingiberaceae

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก ดอก เหง้า ทุกส่วน

6. กระชายส้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bosenbergia* **sp.**

ชื่อวงศ์ ZINGIBRACEAE

ชื่ออื่น หัวละแอน ขิงแดง ขิงทราย

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก เหง้า ทุกส่วน

7. กระเช้าสีดา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Arsitolochia indica.*

ชื่อวงศ์ ARISTOLOCHIACEAE

ชื่ออื่น ชายผ้าสีดา

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ทุกส่วน

ทุกส่วนช้างกินได้และนำมาเป็นยาแก้ลำบอง

8. กระโดน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Carey sphaerica.*

ชื่อวงศ์ LECYTHIDACEAE

ชื่ออื่น ปุยกระโดน ปุยขาว ผ้าหาด ขุย

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

9. กระไดลิง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Bauhinia scandens.***

ชื่อวงศ์ CAESALPINIACEAE

ชื่ออื่น เถากระไดลิง กระไดเต่า โชกหนุ้ย (ชัยภูมิ) มะลืมคำ (เชียงใหม่) ปอกระไดลิง (ราชบุรี)

ช้างชอบกิน ต้น ใบ

10. กระถิน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Leucaena leucocephala.***

ชื่อวงศ์ MIMOSACEAE

ชื่ออื่น กระถินไทย กระถินบ้าน กระถินยักษ์ กะเส็ดโคก กะเส็ดบก ตอเบา สะตอเทศ สะตอเบา

ช้างชอบกิน ใบ ฝัก กิ่งอ่อน ต้นอ่อน และเปลือก

11. กระถินณรงค์

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Acacia auriculiformis.***

ชื่อวงศ์ MIMOSACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

12. กระท่อมหมู

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Mitragyna rotundifolia.***

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น กระทุ่มเนิน กว้างตุ้ม กายูมึกกา แก่นเหลือง ซูเพียง ทุ่มขี้หมู หมึกกา

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน และเปลือก

13. กระบก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Irvingia malayana.*

ชื่อวงศ์ IRVINGIACEAE

ชื่ออื่น จะบก ตะบก ลูกบก มะมื่น หมากบก

ช้างชอบกิน ผล เปลือก

14. กระพังโหมตัวผู้

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paederia linearis.*

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น ตดหมู (อีสาน) ย่านพาโหม (ใต้) ตำยานตัวผู้ (โคราช) ตดหมูตดหมา (กลาง,อีสาน)

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก ทุกส่วน

15. กระพังโหมตัวเมีย (ตูดหมา)

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Paederia foetida.*

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น ตดหมา (อีสาน) ย่านพาโหม (ใต้) ตดหมูตดหมา (กลาง,อีสาน)

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก ทุกส่วน

16. กระพี้เขาควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dalbergia cultrate.*

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น กระพี้ กำพี้ เก็ดเขาควาย เก็ดดำ มะขามป่า จักจั่น เวียดอี เฒ่า อีเม็งใบมน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

17. กระพี้จั่น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Millettia brandisiana.*

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น จั่น พี้จั่น ปี้จั่น ปี๊จั่น

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

18. กร่าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus altissima.*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น ไทรทอง ลุง ฮ่างขาว ฮ่างหลวง ฮ่างเฮือก ไฮดำ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

19. กล้วย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Musa sapientum.*

ชื่อวงศ์ MUSACEAE

ชื่ออื่น กล้วยน้ำว้า กล้วยตีบ กล้วยไข่ กล้วยหอม กล้วยป่า กล้วยครก ฯลฯ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่ง ต้น ปลีกล้วย

ผลเป็นอาหารช้างป่วยเพราะย่อยง่ายและบำรุงกำลัง

20. กล้วยป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Musa acaminata.*

ชื่อวงศ์ MUSACEAE

ชื่ออื่น กล้วยน้ำว้า กล้วยตีบ กล้วยไข่ กล้วยหอม กล้วยป่า กล้วยครก ฯลฯ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่ง ต้น ปลีกล้วย

ผลเป็นยาบำรุงกำลัง

21. กลอย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Dioscorea hispida.***

ชื่อวงศ์ DIOSCOREACEAL

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ผล เถาอ่อน

22. กลึงกล่อม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Polyalthia suberosa.***

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่ออื่น กระทุ่มกลอง กระทุ่มคลอง กำจาย ไคร้น้ำ ท้องคลอง น้ำนอง

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

23. กะทื่อ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Zingiber zerumbet.***

ชื่อวงศ์ ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น กะทือป่า กะแวน

ช้างชอบกิน ทุกส่วน ใบ หัว

รักษาอาการท้องอืด ท้องเฟ้อ ปวดท้อง

24. กะปะ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Psydrax nitida.***

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น คันแหลน ลิบูกายู ลิเภาไม้ หมากพริก

ช้างชอบกิน ใบ

25. กูดห้วย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Diplazium esculentem.***

ชื่อวงศ์ ATHYRIACEAE

ชื่ออื่น กูดกิน

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน

26. กูดแต้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Tecfaria* sp.**

ชื่อวงศ์ DRYOPTERIDACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

27. เกล็ดปลาช่อน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Phyllodium insigne.***

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน กิ่งอ่อน

28. แก้ว

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Murraya panicalata.***

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่ออื่น กะมูนิง แก้วขาว แก้วขี้ไก่ แก้วพริก แก้วลาย

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

29. ขนุน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Artocarpus heterophyllus.***

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น ขะเนอ(เขมร) มะหนุน(เหนือ) หมักมี้(อีสาน)

ช้างชอบกิน ผล เปลือก กิ่งเล็กๆ กิ่งอ่อนมีรสหวาน

30. ขมิ้นต้น

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Hedyotis corymbiformis.***

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ

31. ข่อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Streblus asper.***

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น กักไม้ฝอย ซะโยเส่ ตองขะแหน่ ส้มพอ สะนาย

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

32. ข่อยหนาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Streblus ilicifolius.***

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น กระชิด กะฉิม กาซี้ม ขี้แรด ขี้แรดควน ขี้แรดเมีย ไขนกฤช มะโอมี ไม สยอง หนามแจง อีแรด

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

33. ข่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Alpinia galanga.***

ชื่อวงศ์ ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น ข่าใหญ่, ข่าหลวง, ข่าหยวก(เหนือ),

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน เหง้า

ทุกส่วนนำมาทุบ ต้มเป็นยาฟาด แก้ช้างบวม

34. ขางหัวหมู

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Miliusa velutina.***

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่ออื่น โกงกาง จอแจ หัวใจไมยราบ หางค่าง

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

35. ขานาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Homalium tomentosum.***

ชื่อวงศ์ FLACOURTIACEAE

ชื่ออื่น ขางนาง ค่านาง ไห้ ลิงง้อ แลนไห้ เปลือกช้างเผือกหลวง

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

36. ข้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Oryza sativa.***

ชื่อวงศ์ GRAMINAE

ชื่ออื่น ข้าวเจ้า ข้าวสาร ข้าวเปลือก รากข้าว ซัง-ข้าว ข้างตัง

ช้างชอบกิน ผล ใบ ลำต้น

ใช้ข้าวเหนียวผสมเกลือเป็นยาบำรุงกำลังช้างไม่มีแรง

37. ข้าวสารค่าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Cardiopteris guingueloba.***

ชื่อวงศ์ CARDIOPTERIDACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน เถา ใบ ผล

38. ขิงแมงดา

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Zingiber* sp.**

ชื่อวงศ์ ZINGIBERACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น เหง้า ทุกส่วน

39. ขี้อ้น

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Helicteres elongate.***

ชื่อวงศ์ STERCULIACEAE

ชื่ออื่น ขี้ตุ่น เขากี่น้อย ป่าเหี้ยวหมอง

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น

40. ไข่เน่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Vitex glabrata.***

ชื่อวงศ์ LABIATAE

ชื่ออื่น ขี้เห็น คมขวาน ปลู ฝรั่งโคก

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

41. คนทา

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Harrisonia perforate.***

ชื่อวงศ์ SIMARUBACEAE

ชื่ออื่น สีฟัน สีฟันคนทา กะลันทา จี้ หนามจี้

ช้างชอบกิน ใบ ต้น เปลือก ราก

ช้างกินรากเป็นยาถ่าย

42. คอแลน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Nephelium hypoleucum.***

ชื่อวงศ์ SAPINDACEAE

ชื่ออื่น คอรั้ง คอแลนตัวผู้ ลิ้นจี่ป่า

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

43. คำมอกหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Gardenia sootepensis.***

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น คำมอกช้าง แสลงหอมไก่ หอมไก่

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

44. เครือเขาน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Cissus repanda.***

ชื่อวงศ์ AMPELIDACEAE

ชื่ออื่น เถาวัลย์ปูน ส้มสะออม เครือเขาคันเขา (เหนือ) ส้มเฮียก เครือจุ้มจ้า (เชียงราย)

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น

45. แคขาว แคแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sesbania grandiflora.*

ชื่อวงศ์ PAPILIONACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ต้นอ่อน ดอก ผล

46. แคนา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dolicchandrone serrulata.*

ชื่อวงศ์ BIGNONIACEAE

ชื่ออื่น แคเก็ตถวา แคขาว แคทราย แคแน แคป่า

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ต้นอ่อน ดอก ผล

47. ง้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bombax anceps.*

ชื่อวงศ์ BOMBACACEAE

ชื่ออื่น เก๊ย ไก๊ ง้าวป่า งิ้วผา งิ้วป่า

ช้างชอบกิน ต้นอ่อน เปลือก

48. งิ้ว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bombax ceiba.*

ชื่อวงศ์ BOMBACACEAE

ชื่ออื่น งิ้วแดง งิ้วบ้าน งิ้วปง งิ้วปงแดง งิ้วป่า สะเน้มระกา

ช้างชอบกิน ต้นอ่อน เปลือก ดอก

49. งิ้วน้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Ceiba pentadra.***

ชื่อวงศ์ BOMBACACEAE

ชื่ออื่น นุ่น , ง้าว , งิ้วสร้อย , งิ้วสาย (กลาง)

ช้างชอบกิน ต้นอ่อน ใบ เปลือก ผล

50. จัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Diospyros decandsa.***

ชื่อวงศ์ EBENACEAE

ชื่ออื่น จันทร์ลูกหอม จันขาว จันอิน จันโอ

ช้างชอบกิน ผล ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

51. จันผา

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Dracaena lourieri.***

ชื่อวงศ์ DRACAENACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ลำต้น

ลำต้นนำมาทุบ ทาแก้ฝีช้างและลำต้นสดเป็นยาบำรุงกำลัง

52. จามจุรี

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Samanea saman.***

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE - MIMOSOIDEAE

ชื่ออื่น ก้ามกราม ก้ามกุ้ง ก้ามปู ฉำฉา ตุ๊ดตู่ ลัง สารสา สำสา เส่คุ่ เส่ดู่

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก ฝัก

53. จิงจ้อเหลือง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Merremia vitifolia.*

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่ออื่น จิงจ้อหลวง จิงจ้อขน จิงจ้อใหญ่

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก ทุกส่วน มีรสหวาน

54. โจด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vletnamosasa ciliate.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน

55. เฉียงพร้านางแอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Carallia brachiata.*

ชื่อวงศ์ RHIZOPHORACEAE

ชื่ออื่น สันพร้านางแอ บงคด วงคต สีฟันนางแอ กูมูย บงมัง

ช้างชอบกิน ใบ

56. ชมพูป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Syzygium magacarpum.*

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่ออื่น ทีด

ช้างชอบกิน ใบ กิ่ง ต้นอ่อน ผล

57. ชะมวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Garcinia cowa.***

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE

ชื่ออื่น มวง กะมวง

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน กิ่งอ่อน เปลือก

58. ชิงชัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Dalbergia oliveri.***

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-PAPILIONOIDEAE

ชื่ออื่น กระซิก กระซิบ กำพี้ต้น เก็ด เก็ดดำ เก็ดแดง ดู่ลาย ดู่สะแดน ประดู่ชิงชัน พะยูงแกลบ พะยูง

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

59. ซ้อ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Gmelina arborea.***

ชื่อวงศ์ VERBENACEAE

ชื่ออื่น แต้ง ขาว เป้านก สันปลาช่อน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

เปลือกสับให้ละเอียดผสมตัวยาปั้นเป็นก้อนตากแดด เป็นยากำลัง

60. ตองเต๊า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Mallotus barbatus.***

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น กระรอกขน กะลอขน กะลอยายทาย ขี้เถ้า เต๊าขน ปอเต๊า ปอหุน สละป่าง

ช้างชอบกิน ใบอ่อน ก้าน กิ่ง

61. ตะขบฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Muntingia calabuca*.

ชื่อวงศ์ TILIACEAE

ชื่ออื่น มะเกว๋นควาย

ช้างชอบกิน ใบ ผล

62. ตะขบป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Flacourtia indica.*

ชื่อวงศ์ FLACOURTIACEAE

ชื่ออื่น ตานเสี้ยน มะแกว๋นนก มะแกว๋นป่า

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล ต้นอ่อน

63. ตะคร้อ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Schleichera oleosa.*

ชื่อวงศ์ SAPINDACEAE

ชื่ออื่น กาซ้อ กาซ้อง ค้อ คอส้ม คุ้ย เคาะ เคาะโจ๊ก โจ๊ก ซะอู่เส่ก ตะคร้อไข่ ตะค้อ ปั้นรัง ปัน โรง

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก ผล

64. ตะครอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ziziphus cambodiana.*

ชื่อวงศ์ RHAMNACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ผล ใบ

65. ตะคร้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Garuga pinnata.*

ชื่อวงศ์ BURSERACEAE

ชื่ออื่น ค้ำ หวีด หมากหวีด กะตีบ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

66. ตะเคียนทอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Hopea odorata.*

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่ออื่น ตะเคียน ตะเคียนใหญ่ กะกี้ โกกี้ แคน ไพร จะเคียน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

67. ตะไคร้ต้น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ormosia robusta.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น ตะไคร้บก , ตะไคร้ต้น(เหนือ) , ไพเล็ก (ตรัง)

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

รากเป็นยาขับลม

68. ตับเต่าต้น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Diospyros ehretioides.*

ชื่อวงศ์ EBENACEAE

ชื่ออื่น ตับเต่าใหญ่ ตับเต่าหลวง มะพลับดง เรื้อน กวาง ลิ้นกวาง

ช้างชอบกิน ใบ

69. ต่างไก่ป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Leea indica.*

ชื่อวงศ์ LEEACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น

70. ต๋าว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Arenga pinnata.*

ชื่อวงศ์ PALMAE

ชื่ออื่น ฉก ลูกชิด

ช้างชอบกิน ต้นอ่อน ใบ ก้าน ยอดอ่อน ไส้ในต้น

71. ติ้วขน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cratoxylum formosum* subsp *pruniflorum.*

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE

ชื่ออื่น ติ้วแดง ติ้วเลือด ติ้วหิน

ช้างชอบกิน ยอดอ่อน ใบ กิ่งอ่อน

72. ติ้วขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cratoxylum formosum.*

ชื่อวงศ์ GUTTIFERAE

ชื่ออื่น ติ้วขน ติ้วดิ้น แต้วหอม มูโต๊ะ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

73. ตูมกา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Strychnos nux-blanda.*

ชื่อวงศ์ LOGANIACEAE

ชื่ออื่น ขี้กา มะติ่ง มะติ่งต้น มะติ่งหมาก

ช้างชอบกิน ใบ กิ่ง ผล เปลือก

เปลือกเป็นยาบำรุงโลหิต บำรุงกำลัง เหมาะสำหรับช้างป่วย

74. เต็ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Shorea obtuse.*

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่ออื่น แงะ จิก ชันตก เต็งขาว เน่าใน แงะ

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน เปลือก

75. เตยหอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pandanus* sp.

ชื่อวงศ์ PANDANACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้น เหง้าราก

76. เต่ารั้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Caryota urens.*

ชื่อวงศ์ PLAMACEAE

ชื่ออื่น เต่าร้าง เต่ารั้ง เขืองหลวง เกี๋ยง(เหนือ) หมากมือ

ช้างชอบกิน ใบ ก้าน ยอดอ่อน ไส้ในของลำต้นมีรสหวาน

77. เต้าหลวง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Macaranga gigantean.*

ชื่อวงศ์ EUHORBIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

78. ถ่อน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Albizia Procera.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE - MIMOSOIDEAE

ชื่ออื่น แซะบ้อง ทิ้งถ่อน ส่วน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

79. ถั่วคล้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Canavalia cathartica.*

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ทุกส่วน

80. ทองกวาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Butea monosperma.*

ชื่อวงศ์ PAPILIONOIDEAE

ชื่ออื่น กวาว ก๋าว จอมทอง ทองต้น ทองธรรมชาติ

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

81. เทียนนา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ludwigia hyssopiflia.*

ชื่อวงศ์ ONAGRACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน ลำต้น

82. ไทรย้อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus benjamina.*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น จาเรย ไทร ไทรกระเบื้อง ไทรย้อย

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

83. ธูปฤาษี

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Typha angustifolia*

ชื่อวงศ์ TYPHACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้น เหง้า

84. นางแย้ม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Clerodeneron fragrans.*

ชื่อวงศ์ VERBENACEAE

ชื่ออื่น ส้วนใหญ่ ปิ้งสมุทร ปิ้งชะมด ปิ้งซ้อน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งเล็กๆ ดอก

ทุกส่วนเป็นยาขับปัสสาวะของช้าง มีรสฝาด

85. นิ้วมือพระนารายณ์

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Schefflera* sp.**

ชื่อวงศ์ ARALIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น

86. บอระเพ็ด

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Tinospora tuberculata.***

ชื่อวงศ์ MENISPERMACEAE

ชื่ออื่น บอระเพ็ดตัวเมีย เจตมูลย่าน เจตมูลหนาม

ช้างชอบกิน ใบ ต้น

ใบและต้นเป็นยาบำรุงกำลังช้าง และแก้อ่อนเพลีย รสขม

87. ประดู่ป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Pterocarpus macrocarpus.***

ชื่อวงศ์ PAPILIONOIDEAE

ชื่ออื่น ต้นดู่ ดู่ป่า ประดู่ ประดู่เสน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ต้นอ่อน เปลือก

เปลือกนำมาต้มเป็นยาฟาด แก้ช้างบวม

88. ปรู๋

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Alangium saluifolium.***

ชื่อวงศ์ ALANGIACEAE

ชื่ออื่น ปลู ผลู มะเกลือกา มะตาปู่

ช้างชอบกิน เปลือก ใบ

89. ปอกระสา

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Broussonetia papyrifera.***

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น ปอฝ้าย ปอสา หมอมี หมูพี

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

90. ปอแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Sterculia hypchra.***

ชื่อวงศ์ STERCULIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน กิ่งอ่อน

91. ปอบ้าน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Pterospermum semisagittatum.***

ชื่อวงศ์ STERCULIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน กิ่งอ่อน เปลือก

92. ปอฝ้าย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Firmiana colorata.***

ชื่อวงศ์ STERCULIACEAE

ชื่ออื่น กาปี ปอขาว ปอจี้ ปอเจ็ด ปอแจ้ ปอตุ้ม ปอม้าให้ ปอหู ช้าง อุโลก

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

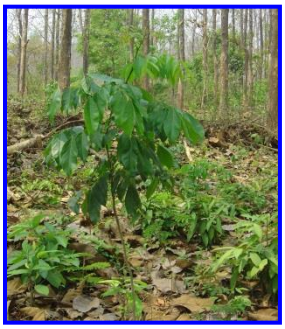
93. ปอเลียง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Berrya mollis.***

ชื่อวงศ์ TILIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน กิ่งอ่อน

94. ปันแถ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Albizia lucidior.***

ชื่อวงศ์ MIMOSOIDEAE

ชื่ออื่น ตังแข ติแข แถ ปันแข

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ต้น เปลือก

95. ผักโขม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Amaranthus viridis.***

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่ออื่น ผักโขมหัด , ผักโหม , ผักขม

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก ดอก

96. ผักโขมหนาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Anaranthus spinosus.***

ชื่อวงศ์ AMARANTHACEAE

ชื่ออื่น ผักโขมขาว ฝักโหมหนาม ปะตี (เขมร) แปะซี่ห่อย (จีน)

ช้างชอบกิน ใบ กิ่ง ต้น ดอก

97. ผักคราดหัวแหวน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Sphaeranthus africanus.***

ชื่อวงศ์ ASTERACEAE

ชื่ออื่น ผักคราด ผักเผ็ด ผักตุ้มหู อึ้งฮวยเกี้ย ฉิกชุง กิม

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น ยอดอ่อน

98. ผักบุ้ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Ipomoea aguatica.***

ชื่อวงศ์ CONVOLVULACEAE

ชื่ออื่น ผักทอดยอด ผักบุ้งแดง ผักบุ้งขาว ผักบุ้งนา ผักบุ้งไทย

ช้างชอบกิน ยอดอ่อน ลำต้น ใบ ทุกส่วน

99. ผักปลาบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Commelina benghalensis.***

ชื่อวงศ์ COMMELINACEAE

ชื่ออื่น ผักปลาบใบกว้าง

ช้างชอบกิน ใบ ทุกส่วน

100. ผักหวาน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Melientha suavis.***

ชื่อวงศ์ OPILIACEAE

ชื่ออื่น ผักหวานป่า

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน กิ่งอ่อน

101. ไผ่ข้าวหลาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cephaostachyum pergracile.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน หน่อไม้ ต้นอ่อน

102. ไผ่ซาง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dendrocalamus strictus Nees*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน หน่อไม้ ต้นอ่อน

103. ไผ่บง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bambusa natans.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน ต้นอ่อน หน่อไม้

104. ไผ่เพ็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Arundinaria pusilla.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบอ่อน เหง้า หน่อไม้ ต้นอ่อน

105. ไผ่รวก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thyrsostachys siamensis.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน ต้นอ่อน หน่อไม้

106. ไผ่หนาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bambusa arundinecea.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่อพื้นเมือง ไผ่หนาม, ไผ่ซางหนาม (เงี้ยว),ชาเรียง (โซ่ง – นครพนม), ทูน (เพชรบูรณ์), วาชุ (กะเหรี่ยง – กาญจนฯ) , จะก๊ะตวา (พม่า)

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน ต้นอ่อน หน่อไม้

107. ไผ่เฮี้ยะ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cephalostachyum virgatum.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ยอดอ่อน ต้นอ่อน หน่อไม้

108. ฝรั่ง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Psidium guajava.*

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่ออื่น มะก้วย (เหนือ) , ย่าหมู , ยะหมู (ใต้) , บักสีดา (อีสาน) , มะปุ้น , ชมพู้ (นราธิวาส) .ปั้กเก๊ย

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

ใช้ใบแก่สด หรือลูกอ่อนเป็นยาแก้ท้องเสีย

109. พญาสัตบรรณ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Alstonia scholaris.*

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่ออื่น ตีนเป็ด สัตตบรรณ หัสบรรณ

ช้างชอบกิน เปลือก

ใช้เปลือกเป็นยาบำรุงกำลังช้าง และนำมาต้มแก้ลำบองในช้าง

110. พลับพลา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Microcos tomentosa.*

ชื่อวงศ์ TILIACEAE

ชื่ออื่น กะปกกะปู ค่อม คอมเกลี้ยง คอนขม น้ำลาย ควาย ผ้าอ้อม พลองส้ม พลา พลาขาว พลาลาย มลาย สากกะบือละว้า

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

113. พลูช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aglaonema* sp.

ชื่อวงศ์ ARACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ราก

ใช้ลำต้นและใบให้ช้างกินเป็นยาแก้อ่อนเพลียของช้าง

111. พะยอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Shorea roxburghii.*

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่ออื่น กระยอม ขะยอม แคน พะยอมดง พะยอมทอง ยางหยวก

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

112. พุทรา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ziziphus mauritiana.*

ชื่อวงศ์ RHAMNACEAE

ชื่ออื่น มะตัน มะท้อง มั่งถั่ง หมากขอ

ช้างชอบกิน ใบอ่อน กิ่งอ่อน ผล

ทุกส่วน ใช้ทั้งต้นต้มเป็นยาฟาด แก้ช้างบวม

114. โพธิ์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus religiosa.*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น ปู โพธิ์ โพศรีมหาโพธิ์ ย่อง สลี

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

115. มะกอก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Spondias pinnata.*

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่ออื่น กอก กอกกุ๊ก กอกทรวง กอกเขา มะกอกป่า กุก

ช้างชอบกิน ผล เปลือก ต้นอ่อน

116. มะเกลือ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Diospyros mollis.*

ชื่อวงศ์ EBENACEAE

ชื่ออื่น มะเกือ มะเกีย เกลือ

ช้างชอบกิน

ใช้ผลดิบสด กินถ่ายพยาธิ

117. มะขาม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Tamarindus indica.***

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE

ชื่ออื่น ตะลูบ มักแกง มอดเล ม่องโคล้ง ส่ามอเกล อำเปียล

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

ช้างชอบกินมะขามเปียกมาก เป็นยาระบายอย่างอ่อน

118. มะขามเทศ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Pithecolobium dulce.***

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

119. มะขามป้อม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Phyllanthus emblica.***

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น กำทวด

ช้างชอบกิน ผล

120. มะค่าแต้

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Sindora siamensis.***

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE - CAESALPINIOIDEAE

ชื่ออื่น กรอก๊อส ก่อเก๊าะ ก้าเกาะ กอกก้อ แต้

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

121. มะค่าโมง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Afzelia xylicarpa.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE

ชื่ออื่น เขง เบง บิง ปิ้น มะค่าใหญ่ มะค่าหลวง มะค่าหัวคำ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

เปลือกบดละเอียดผสมน้ำผึ้งปั้นเป็นก้อนตากแดดเป็นยาบำรุงกำลังช้าง

122. มะเดื่อดิน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aganosma marginata.*

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่ออื่น มะเดื่อเถา(ราชบุรี) เดื่อดิน (ใต้) เดื่อเครือ เดื่อเถา โมกเครือ (เหนือ) เดือยดิบ ไส้ตัน(อีสาน) ย่านเดือยบิด(สุราษฎร์ฯ)

ช้างชอบกิน ใบ ต้น

123. มะเดื่อปล้อง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus hispida.*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น ฮะกอสะนียา (นราธิวาส) , เอาแหน่ (กะเหรี่ยง)

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

124. มะเดื่ออุทุมพร

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ficus racemosa.*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น กูแซ เดื่อเกลี้ยง เดื่อน้ำ มะเดื่อ มะเดื่ออุทุมพร

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

125. มะตูม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Aegle marmelos.***

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่ออื่น กระทันตาเถร ตุ่มตัง ตูม พะโนงค์ มะปิน

ช้างชอบกิน ผลสุก

ช้างกินผลสุกเป็นยาระบาย

126. มะนาวผ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Atalantia monaphylla.***

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผล

127. มะปราง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Bouea burmania.***

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่ออื่น มะยงชิด, มะผาง(เหนือ),มะผางกำปอ (เชียงใหม่), โค้ง (เขมร), ปราง (ใต้), มะปรางเปรี้ยว,มะปรางหวาน, กาวาง

ช้างชอบกิน ผลสุก

128. มะพร้าว

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Cocos nucifera.***

ชื่อวงศ์ PALMAE

ชื่ออื่น มะป๊าว(เหนือ) , คอส่า , โพล (กะเหรี่ยง – กาญจนบุรี) , ดุง (ชอง – จันทบุรี) , พร้าว (ใต้) , ย่อ (มลายู)

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน ยอดมะพร้าว ทางมะพร้าว ผล

129. มะไฟ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Baccaurea ramiflora.***

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น กระทุ่มกลอง กระทุ่มคลอง กำจาย ไคร้น้ำ จิงกล่อม ช่องกลาง ชั่งกลอง ท้องคลอง

ช้างชอบกิน ผลสุก ใบ กิ่งอ่อน

130. มะม่วงป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Mangifera coloneura.***

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่ออื่น มะม่วงป่า , มะม่วงกะล่อน , มะม่วงเทพรส (ราชบุรี) , มะม่วงขี้ไต้ , มะม่วงอะแฮม , ส้มม่วงคัน (ใต้) , มะม่วงกะสอ (เหนือ)

ช้างชอบกิน ผลสุก

131. มะม่วงหัวแมงวัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Buchanania lanzan.***

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่ออื่น มะม่วงแมงวัน รักหมู หัวแมงวัน ฮักผู้ ฮักหมู

ช้างชอบกิน ผลสุก

132. มะรุม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Moringa oleifera.***

ชื่อวงศ์ MORINGACEAE

ชื่ออื่น มะค้อนก้อม (เหนือ) , ผักอีฮุม (เชียงใหม่ , อีสาน) , รุม (ใต้) , กาแน้งเดิง (กะเหรี่ยง)

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ฝักอ่อน

133. มะละกอ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Carica papaya.*

ชื่อวงศ์ CARICACEAE

ชื่ออื่น มะก้วยเทศ (เหนือ) , หมักหุ่ง (อีสาน) , ลอกอ (ใต้) , แตงต้น (สตูล) , ก้วยลา (ยะลา) ,

ช้างชอบกิน ใบ ผลสุก ต้น

134. มะหวด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lepisanthes rubiginosa.*

ชื่อวงศ์ ALANGIACEAE

ชื่ออื่น หวดเหล้า สีหวด ซำ กำซำ หมากจำ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

135. มะหาด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus laccucha.*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น กาแย ตาแป ตาแปง มะหาดใบใหญ่ หาด

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

ใช้แก่นต้นมะหาดให้ช้างกินเป็นยาถ่ายพยาธิ

136. มะแฮะนก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Desmodium* sp.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

137. มันนก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dioscorea birmanica.*

ชื่อวงศ์ DIOSCOREACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

138. เม็ก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Macaranga tanarius.*

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น กะลอ จงดำ บาเละมี ป้าง รังขาว ลอ ล่อ ล่อขาว ลองง้าม ล้อหูฉีด สะลอ หูช้างเล็ก

ช้างชอบกิน ยอดอ่อน ใบ กิ่งอ่อน

139. โมกมัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Wrightia arborea.*

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่ออื่น มักมัน มูกน้อย มูกมัน โมกน้อย

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

140. โมกใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Holarrhena pubescens.*

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่ออื่น โมกขาว โมกหลวง มูกหลวง มูกมันหลวง หนามเนื้อ โมกทุ่ง

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก ยอดอ่อน

141. ไม้แดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Xylia xylocarpa.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE - MIMOSOIDEAE

ชื่ออื่น กร้อม คว้าย จาลาน ปราน ไปรน์ เพ้ย ผ้าน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

เปลือกบดให้ละเอียดผสมน้ำผึ้งตากแดดปั้นเป็นก้อนเป็นยาบำรุงกำลัง

142. ไมยราบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mimosa pudica.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-MIMOSACEAE

ชื่ออื่น ก้านของ กะเสดโคก ระงับพิษ หงับพระพาย

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

143. ไมยราบเครือ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Mimosa invisa.*

ชื่อวงศ์ MIMOSACEAE

ชื่ออื่น ไมยราบเลื้อย

ช้างชอบกิน ใบ ต้น

144. ไม้ลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Microcos paniculata.*

ชื่อวงศ์ TILIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน เปลือก กิ่งอ่อน ใบ

145. ยอป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Morinda coreia.*

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น คุ คุย โคะ สลักป่า สลักหลวง

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

146. ยางนา

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dipterocarpus alatus.*

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่ออื่น กาตีล ขะยาง เคาะ จ้อง จะเตียล ชันนา ทองหลัก ยาง ยางขาว ยางควาย ยางตัง ยางถุง

ช้างชอบกิน เปลือก

เจาะลำต้นเผาเอายาง ทาแก้ช้ำบวม

147. ยางเหียง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Dipterocarpus obtusifolius.*

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่ออื่น เหียงโยน เหียง เหียงพลวง

ช้างชอบกิน ใบแห้ง ใบสด เปลือก

148. รัง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Shorea siamensis.*

ชื่อวงศ์ DIPTEROCARPACEAE

ชื่ออื่น เปา เปาดอกแดง ฮัง

ช้างชอบกิน ใบสด ใบแห้ง เปลือก

149. รางจืดดอกขาว

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Thunbergia fragrans.*

ชื่อวงศ์ THUNBERGIACEAE

ชื่ออื่น หนามแน่ขาว (เหนือ) จิงจ้อ จิงจ้อเขาตาแป้น

ช้างชอบกิน ใบ ต้น

ต้นนำมาต้ม เป็นยาฟาดแก้ช้างบวม

150. ราชพฤกษ์

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Cassia fistula.*

ชื่อวงศ์ CAESALPINIOIDEAE

ชื่ออื่น ลมแล้ง ลักเกลือ คูน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ฝัก พบเม็ดคูนในขี้ช้างก็มี

151. ลำดวน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Melodorum fruticosum.*

ชื่อวงศ์ ANNONACEAE

ชื่ออื่น หอมนวล

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

152. ลำพูป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Duabanga grandiflora.*

ชื่อวงศ์ SONNERATIACEAE

ชื่ออื่น ตะกาย ตะกูกา ตุ้มเต๋น ตุ้มบก ตุ้มลาง เต๋น ลำแพน ลำแพนเขา สะบันงาช้าง

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

153. ลำใยป่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Dimocarpus longan.***

ชื่อวงศ์ SAPINDACEAE

ชื่ออื่น เจ๊ะเลอ ลำไย

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ผลสุก

154. เล็บเหยี่ยว

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Ziziphus oenoplia.***

ชื่อวงศ์ RHAMNACEAE

ชื่ออื่น เล็บแมว หนามเล็บเหยี่ยว หมากหนาม พุทราขอ มะตันขอ

ช้างชอบกิน ผล กิ่งอ่อน

155. ส้มกบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Hymenodictyon orixense.***

ชื่อวงศ์ RUBIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน เปลือก

156. ส้มชื่น

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Glycomis pentaphylla.***

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่ง ยอดอ่อน

157. ส้มป่อย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acacia concinna.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น ส้มขอน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ฝัก

158 สมพง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Tetrameles nudiflora.*

ชื่อวงศ์ DATISCACEAE

ชื่ออื่น กะปุง กะพง ก้านไม้ขีด ขี้พร้า ขึง งุ้น บึง ปึง เปอ เปอภู่ โป่งสาว สมพุง สมิงคำราม สะพุง อีพุง

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

159. สวอง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Vitex limoniifolia.*

ชื่อวงศ์ LABIATAE

ชื่ออื่น ตีนนก ล่ำปูนชามอ สมอตีนเป็ด สมอนน สมอหลวง สวองตีนเป็ด สวองใหญ่ สวองหิน

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ต้น

160. สะบ้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Entada pyaseoloides.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น สะบ้ามอญ สะบ้าใหญ่ มะบ้าหลวง (เหนือ,อีสาน) มินิมหมากงิม (เงี้ยว) บ้า (ใต้)

ช้างชอบกิน ใบ ต้น

ต้นทุบถูตามตัวช้างป้องกันพยาธิผิวหนังและบำรุงผิวหนังให้ดูสวยงาม

161. สะบ้าลาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Mucuna interrupta gagnep.***

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น หมาหมุ่ย

ช้างชอบกิน เถา ใบ

162. สะบ้าลิง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Entada glandulora.***

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น มะบ้าปน มะบ้าวอก ผักตีนแตน

ช้างชอบกิน ใบ ต้น

163. สัก

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Tactona grandis.***

ชื่อวงศ์ VERBENACEAE

ชื่ออื่น ปายี้ ปีฮี เป้อยี เส่บายี้

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน

ในฤดูแล้งช้างกินเปลือกโดยลอกเป็นชิ้นๆ

164. สันโสก

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Clausena excavate.***

ชื่อวงศ์ RUTACEAE

ชื่ออื่น ขี้ผึ้ง ชะมัด เฟี้ยฟาน สามโสก สำรุย สีลม แสนโสก หมี่ หวด หม่อน หัสคุณ หัสคุณโคก

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

165. สับปะรด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Ananas comosus.*

ชื่อวงศ์ BROMELIACEAE

ชื่ออื่น บักนัด (อีสาน) , มะนัด , มะขะนัด (เหนือ)

ช้างชอบกิน ผลสุก ใบ

166. สำโรง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Sterculia foetida.*

ชื่อวงศ์ STERCULIACEAE

ชื่ออื่น จำมะโฮง มะโรง มะโหรง โหมรง โหมโลง

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

167. สีเสียดแก่น

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acacia catechu.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE – MIMOSOIDEAE

ชื่ออื่น สะเจ สีเสียด สีเสียดเหนือ สีเสียดลาว

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ฝัก

168. สีเสียดไทย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Acacia catechu.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE – MIMOSOIDEAE

ชื่ออื่น สะเจ สีเสียด สีเสียดเหนือ สีเสียดลาว
สีเสียดแก่น สีเสียดเหลือง

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก

169. เสี้ยวใหญ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bauhinia malabarica.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE-CAESALPINIOIDEAE

ชื่ออื่น คังโค แดงโค ป้าม ส้มเสี้ยว เสี้ยวส้ม

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน เปลือก ผล

ผลเป็นยาบำรุงโลหิตอย่างอ่อน มีรสเปรี้ยวเป็นกรดอย่างอ่อน

170. แสลงพัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Bauhinia bracteata.*

ชื่อวงศ์ LEGUMINOSAE

ชื่ออื่น ปอเจี๋ยน

ช้างชอบกิน ใบ ต้น

ช้างกินต้นเป็นยาบำรุงโลหิต บำรุงกำลัง

171. โสกน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Saraca indica.*

ชื่อวงศ์ CAESALPINIOIDEAE

ชื่ออื่น ชุมแสงน้ำ โสกแดง ส้มสุก โสก โศกน้ำ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ต้นอ่อน

172. หญ้ากาบไผ่

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Setaria palmifolia.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ

173. หญ้ากำมะหยี่

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Lagascea mollis.***

ชื่อวงศ์ ASTERACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ทุกส่วน

174. หญ้าขจรจบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Pennisetum polystachyon.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น หญ้าคอมมิวนิสต์

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน ช้างมักจะดึงรากแล้วนำมากิน

175. หญ้าขนตาช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Andropogon chinensis.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น ทุกส่วน

176. หญ้าข้าวฟ่าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Setaria* sp.**

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น ข้าวฟาง (ภาคกลาง) ฟ่างหางหมา(สุราษฎร์ธานี)

ช้างชอบกิน ใบ ต้น ผล ทุกส่วน

177. หญ้าแขม

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Phranmites karka.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ต้นอ่อนมาก

178. หญ้าโขมง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Saccharum procerum.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน

179. หญ้าไข่เหา

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Panicum incomtum.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน ราก

180. หญ้าคา

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Imperta cylindrical.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น คา คาหลวง ลาลาง ลาแล (มลายู)

ช้างชอบกิน ต้นอ่อน ใบ ยอดอ่อน

181. หญ้าเคราฤษี

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Heteropogon contortus.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น เหง้า ทุกส่วน

182. หญ้าดอกแดง

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Melinis repens.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น หญ้าดอกชมพู

ช้างชอบกิน ต้นอ่อน ใบ ยอดอ่อน

183. หญ้าตีนกา

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Eleusine indica.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น หญ้ายอนหู หญ้าตีนมือตุ๊ดตู่

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น เหง้า ทุกส่วน ยอดอ่อน

184. หญ้าบาน่า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Pennisetum purpureum.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน

185. หญ้าปากควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Dactyloctenium aegyptium.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น หญ้าตีนกา หญ้าต้นกา

ช้างชอบกิน ต้นอ่อน ใบ ราก

186. หญ้าแพรก

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Cynodon dactylon.***

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น หญ้าเป็ด

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น เหง้า ยอดอ่อน ทุกส่วน

187. หยั่งสมุทร

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Amalocalyx microlobus.***

ชื่อวงศ์ APOCYNACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ

188. หว้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Syzygium cumini.***

ชื่อวงศ์ MYRTACEAE

ชื่ออื่น มะห้า หว้าขี้แพะ

ช้างชอบกิน เปลือก ใบ ผลสุก

189. หวาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Calamus rotang.*

ชื่อวงศ์ PALMAE

ชื่ออื่น เสือครอง หวายนั่ง (อีสาน)

ช้างชอบกิน ใบ ก้าน ยอกอ่อน
ผลสุกมีกลิ่นหอมรสหวาน

190. หางหมาจอก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Uraria* sp.

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น เหง้า ยอดอ่อน ทุกส่วน

191. หาดหนุน

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Artocarpus gomezianus.*

ชื่อวงศ์ MORACEAE

ชื่ออื่น ตะปัง ตำปัง อีโป้

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

192. ห้าฮอก

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Pterospermum semisagittatum.*

ชื่อวงศ์ STERULIACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

193. เหมือดโลด

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Aporusa villosa.*

ชื่อวงศ์ EUPHORBIACEAE

ชื่ออื่น เหมือดควาย เหมือดตบ เหมือดหลวง

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก

194. เหมือดหอม

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Symplocos racemosa.*

ชื่อวงศ์ SYMPPLOCAEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

195. อ้อ

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Arundo donax.*

ชื่อวงศ์ POACEAE

ชื่ออื่น -

ช้างชอบกิน ใบ ต้นอ่อน ราก

รากเป็นยาขับปัสสาวะอย่างอ่อนของช้าง

196. อ้อยช้าง

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Lannea coromandelica.*

ชื่อวงศ์ ANACARDIACEAE

ชื่ออื่น กุ้ก (เหนือ) หวีด (เชียงใหม่) กอกก้น บักกอก

ช้างชอบกิน ใบ เปลือก กิ่งอ่อน

เปลือกนำมาต้มเป็นยาฟาดแก้ช้างบวม

197. อังกาบ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Barleria sp.***

ชื่อวงศ์ ACANTHACEAE

ชื่ออื่น ทองระอา อังกาบเมือง คันชั่ง ก้านชั่ง

ช้างชอบกิน ใบ ทุกส่วน

198. อัญชัน

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Clitoria ternatea.***

ชื่อวงศ์ FABACEAE

ชื่ออื่น อังชัน เอื้องจัน แดงจัน อังจัน

ช้างชอบกิน ใบ ดอก ทุกส่วน

199. อินทนิลน้ำ

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Lagerstroemia speciosa.***

ชื่อวงศ์ LYTHRACEAE

ชื่ออื่น ฉ่วงมู ฉ่องพนา ซอง แตะแบกดำ บางอบะซา บาเย บาเอ อินทนิล

ช้างชอบกิน ใบ

200. อินทนิลบก

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Lagerstroemia macrocarpa.***

ชื่อวงศ์ LYTHRACEAE

ชื่ออื่น จ้อล่อ

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน

201. อีรุมปุ่มเป้า

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Dioscorea bulbifera.***

ชื่อวงศ์ DIOSCOREACEAE

ชื่ออื่น มันมู่

ช้างชอบกิน ใบ ลำต้น หัวใต้ดิน

202. เอื้องหมาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Costus speciosius.***

ชื่อวงศ์ COSTACEAE

ชื่ออื่น เอื้องดิน เอื้องใหญ่(ใต้) เอื้องต้น (ยะลา)

ช้างชอบกิน ใบ ต้น และช้างกินส่วนหัวในฤดูแล้ง

203. ฮ่อสะพานควาย

ชื่อวิทยาศาสตร์ ***Sphenodesme pentandra.***

ชื่อวงศ์ VERBENACEAE

ชื่ออื่น ฮ้อคอนควาย ขาเปี๋ย ย่านดูก

ช้างชอบกิน ใบ กิ่งอ่อน ยอดอ่อน

สมุนไพรใช้กับช้าง

ในอดีตนั้น ภูมิปัญญาพืชอาหารช้างและการใช้สมุนไพรในช้างของหมอ/ควาญมีความสำคัญต่อช้างเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม อีกทั้งการที่บทบาท/หน้าที่ของช้างได้เปลี่ยนแปลงไป ภูมิปัญญาพืชอาหารช้างและการใช้สมุนไพรในช้างของหมอ/ควาญยังคงมีบทบาทและความสำคัญมากน้อยเพียงใดในวิถีชีวิตของคนและช้าง

สมุนไพร หมายความว่า ผลิตผลจากธรรมชาติที่ได้จากพืช สัตว์ และแร่ธาตุ ที่ใช้เป็นยาหรือผสมกับสารอื่นตามตำรับยา เพื่อบำบัดโรค บำรุงร่างกาย หรือใช้เป็นยาพิษ

ตัวอย่าง พืชสมุนไพรใช้กับช้างและวิธีการทำ

1 ข้าว	ส่วนที่นำมาใช้	เมล็ดข้าวเหนียว
	วิธีการ	นึ่งข้างเหนียวให้สุก
	ขั้นตอนการทำ	นำข้างเหนียวนึ่งสุก ผสมกับเกลือ ปั้นเป็นก้อนตีเป็นแผ่นหนา แล้วโรยด้วยรำข้าว นำไปให้ช้างกินวันละก้อน ช่วยบำรุงกำลัง
2 ไม้ซ้อ	ส่วนที่นำมาใช้	เปลือกไม้
	วิธีการ	ถากเอาเปลือกไม้ แล้วหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ
	ขั้นตอนการทำ	ให้ช้างกินสดเลย หรือ นำเข้ากับตัวยาอื่นๆ ตำผสมกันปันเป็นก้อนให้ช้างกิน ตัวยาที่จะต้องนำมาผสม ต้นตุ่มกา ข้าวเปลือก มะขาวเปือก เกลือ ผสมตำให้เข้ากันแล้วปั้นเป็นก้อนนำไปให้ช้างกิน ช่วยบำรุงกำลัง
3 ต้นตูมกา	ส่วนที่นำมาใช้	เปลือก
	วิธีการ	หั่นเปลือกต้นตุมกาเป็นชิ้นเล็กๆ
	ขั้นตอนการทำ	นำเปลือกตูมกาผสมกับฟางข้าว ไพร มะขามเปียก เกลือ ตำให้เข้ากัน ปั้นเป็นก้อน ให้ช้างกินอาทิตย์ละครั้งจะช่วยบำรุงกำลัง
4 บอระเพ็ด	ส่วนที่นำมาใช้	เถา
	วิธีการ	นำเถาบอระเพ็ดดองใส่เกลือไว้ 7 วัน
	ขั้นตอนการทำ	นำเถาบอระเพ็ดดองมาคลุกมะขามแล้วให้ช้างกินจะช่วยแก้อาการท้องผูก

5 พลูช้าง	ส่วนที่นำมาใช้	ใบพลูช้าง
	วิธีการ	ตัดใบสด
	ขั้นตอนการทำ	นำใบสดของพลูช้าง ผสมกับตัวยาอื่นๆ บอระเพ็ด ข้าวเปลือก น้ำอ้อย มะขาม เปลือกต้นลิ้นไม้ เปลือกไม้สัก หินผา ราก ผักหนาม เปลือกไม้เต็ง เปลือกไม้เปา ผสมตำปั้นเป็นก้อนให้ช้างกิน บำรุงกำลัง
6 มะค่าโมง	ส่วนที่นำมาใช้	เปลือก
	วิธีการ	รอกเอาเปลือก
	ขั้นตอนการทำ	ฝนเปลือกมะค่าโมงแล้วทาแผลสดได้
7 ไม้แดง	ส่วนที่นำมาใช้	เปลือก
	วิธีการ	ถาดเอาเปลือกไม้แดงสด
	ขั้นตอนการทำ	นำเปลือกไม้แดงผสมกับ เปลือกไม้ส้าน เปลือกไม้ดู่ เกลือ พอกบริเวณที่ช้างเป็นแผลสดรักษาให้หายได้
8 กระเช้าสีดา	ส่วนที่นำมาใช้	ราก
	วิธีการ	นำรากกระเช้าสีดาไปต้ม
	ขั้นตอนการทำ	นำรากกระเช้าสีดามาต้ม ทาบริเวณที่เกิดอาการบวมเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ช่วยลดอาการบวม
9 กะทือ	ส่วนที่นำมาใช้	เหง้าอ่อนหรือแก่
	วิธีการ	นำเหง้ากะทือใช้ได้ทั้งสดและตากแห้ง
	ขั้นตอนการทำ	นำเหง้ากะทือมาทุบบดให้ละเอียดผสมกับน้ำพ่นใส่ตาช้าง ช่วยรักษาอาการตาอักเสบ
10 ข่า	ส่วนที่นำมาใช้	เหง้าอ่อนหรือแก่
	วิธีการ	ฝนผสมกับน้ำเล็กน้อย
	ขั้นตอนการทำ	พอกที่แผลทำให้หายเร็ว

11 คนทา ส่วนที่นำมาใช้ ราก
วิธีการ นำรากมาทุบให้แบน
ขั้นตอนการทำ นำรากของต้นคนทาสดมาทุบให้แบน แล้วนำให้ช้างกิน เป็นยาระบาย แก้อาการท้องผูก

12 นางแย้ม ส่วนที่นำมาใช้ ราก
วิธีการ นำรากมาให้กินสด
ขั้นตอนการทำ นำรากสดของนางแย้มให้ช้างกินสดเป็นยาขับปัสสาวะ

13 ประดู่ป่า ส่วนที่นำมาใช้ เนื้อไม้ เปลือกไม้
วิธีการ ถากเอาเนื้อไม้หรือเปลือกไม้สด
ขั้นตอนการทำ นำเนื้อไม้หรือเปลือกไม้ประดู่และเปลือกมะขาม มาลนไฟให้ร้อน แล้วให้ช้างเหยียบ บรรเทาอาการเท้ามีแผลจากการเหยียบตะปูหรือหนาม

14 ฝรั่ง ส่วนที่นำมาใช้ ใบ ยอดอ่อน ลูกอ่อน ลูกสุก ราก
วิธีการ นำทุกส่วนมาตำรวมกัน
ขั้นตอนการทำ ตำทุกส่วนของฝรั่งให้เข้ากันแล้วนำไปพอกบริเวณบาดแผลที่มีหนอง จะช่วยดูดน้ำเหลือง น้ำหนอง

15 พุทรา ส่วนที่นำมาใช้ ผลสุก
วิธีการ นำผลสุกให้ช้างกิน
ขั้นตอนการทำ เก็บผลสุกของพุทราแล้วนำไปให้ช้างกินเป็นยาระบาย

16 มะเกลือ ส่วนที่นำมาใช้ เปลือก
วิธีการ ถากเอาเปลือกมะเกลือสด
ขั้นตอนการทำ นำเปลือกมะเกลือสดมาผสมกับมะขามเปียก แล้วนำไปให้ช้างกินเป็นยาถ่ายพยาธิ

17 มะขาม ส่วนที่นำมาใช้ ผลสุก
วิธีการ นำผลสุกแกะเปลือกออกให้เหลือแต่เนื้อมะขาม
ขั้นตอนการทำ นำมะขามเปียก ปั้นเป็นก้อนผสมกับเกลือให้ช้างกินเป็นยาระบาย

18 มะตูม	ส่วนที่นำมาใช้	ผลสุก
	วิธีการ	เก็บผลสุกของมะตูม
	ขั้นตอนการทำ	นำผลมะตูมสุกให้ช้างกินเป็นยาระบาย
19 มะหาด	ส่วนที่นำมาใช้	แก่นต้นมะหาด
	วิธีการ	เก็บเอาแก่นของต้นปลอกเปลือกออกเอาแต่แก่นไม้
	ขั้นตอนการทำ	นำไปให้ช้างกินสด เป็นถ่ายพยาธิ
20 ยางนา	ส่วนที่นำมาใช้	ยางของต้นยางนา
	วิธีการ	เผาต้นยางนาเอายางที่ไหลออกมา
	ขั้นตอนการทำ	นำยางที่ได้ไปทาแก้อาการบวมตามลำตัวของช้าง
21 รางจืด	ส่วนที่นำมาใช้	ราก เถา ใบ
	วิธีการ	เก็บราก เถา ใบของรางจืด
	ขั้นตอนการทำ	นำส่วนต่างๆ ของรางจืดต้มผสมกับตัวยาอื่นๆ เช่น หญ้าปกตอ ไมยราบ ไพล สารส้ม พริก เปลือกประดู่ ข่า กระเทียม ให้เดือด จนน้ำต้มออกสีเปลือกประดู่ นำไปเป็นยาพาดแก้อาการบวมน้ำ
22 สะบ้า	ส่วนที่นำมาใช้	เถา
	วิธีการ	ตักเอาเถาสะบ้าสด
	ขั้นตอนการทำ	นำเถาสะบ้าสดมาทุบให้แตก นำไปแช่น้ำ แล้วถูตามตัวช้าง รักษาผิวหนัง
23 อ้อย	ส่วนที่นำมาใช้	ลำต้นสดหรือแห้ง
	วิธีการ	นำลำต้นอ้อยมาตัดเป็นท่อนพอคำ
	ขั้นตอนการทำ	ให้ลูกช้างกินอ้อยช่วยลดอาการท้องอืดได้ ปอกเปลือกหรือให้กินทั้งเปลือกก็ได้
24 อ้อยช้าง	ส่วนที่นำมาใช้	เปลือก
	วิธีการ	ถากเอาเปลือกของอ้อยช้าง
	ขั้นตอนการทำ	นำเปลือกอ้อยช้างตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ตำผสมกับ ข้าวเปลือก บอระเพ็ด ดีหมี ยาหลวง มะขาม ผลส้าน พลูช้าง เกลือ ปั้นเป็นก้อนให้ช้างกิน เป็นยาบำรุงกำลังช้าง

25 กล้วย ส่วนที่นำมาใช้ ผลดิบ
วิธีการ เก็บผลดิบของกล้วยที่มีรสฝาด
ขั้นตอนการทำ นำมาให้ช้างกินสด แก้อาการท้องร่วง

26 จันผา ส่วนที่นำมาใช้ ลำต้น
วิธีการ ตัดเอาลำต้น
ขั้นตอนการทำ นำลำต้นของจันผามาทุบให้มีน้ำออกมาแล้วนำไปทาแก้ฝีของช้าง หรือ ลำต้นสดให้ช้างกินเป็นยาบำรุงกำลัง

27 พญาสัตบรรณ ส่วนที่นำมาใช้ เปลือก
วิธีการ ถากเอาเปลือกของต้นพญาสัตบรรณ
ขั้นตอนการทำ ให้ช้างกินเปลือกสดเป็นยาบำรุงกำลัง หรือ นำไปต้มรวมกับสมุนไพรอื่นๆ เป็นยาพาดแก้อาการบวมน้ำของช้าง

28 เสี่ยวใหญ่ ส่วนที่นำมาใช้ ผล
วิธีการ เก็บผลของเสี่ยวใหญ่ที่อยู่ในต้น
ขั้นตอนการทำ นำผลของเสี่ยวใหญ่ให้ช้างกินสดเป็นยาบำรุงโลหิต

29 แสลงพัน ส่วนที่นำมาใช้ เปลือก
วิธีการ ถาดเอาเปลือกสด
ขั้นตอนการทำ ให้ช้างกินเปลือกสด เป็นยาบำรุงกำลังและบำรุงโลหิตในช้าง

สูตรยาสมุนไพรยาฟาดช้างรักษาลำบองและแผลสด

รายชื่อพืชสมุนไพร

1. เปลือกประดู่

2. ไมยราบ

3. หญ้าปกตอ

4. ต้นกุ๊ก

5. ต้นข่า

6. เครือหนำแน่

7. เกลือ

8. เหง้ากระเทียม

9. หญ้าพันงู

10. พริกแห้ง

วิธีปรุง

1. ต้มน้ำประมาณ 10 ลิตร ให้เดือน ใช้ส่วนผสมดังนี้
   - 1.1 เปลือกประดู่ ขนาดฝ่ามือ 5 ชิ้น
   - 1.2 ไมยราบ ขนาด 1 ฟุต 3 ต้น
   - 1.3 หญ้าปกตอ 1 กำมือ
   - 1.4 ต้นกุ๊ก 2-3 ยอด
   - 1.5 ต้นข่า 3-4 ยอด
   - 1.6 เครือหนำแน่ 2 กำมือ
   - 1.7 เกลือ 1 กำมือ
   - 1.8 เหง้ากระเทียม 1 กำมือ
   - 1.9 หญ้าพันงู 1 กำมือ
   - 1.10 พริกแห้ง 1 กำมือ
2. คนให้เข้ากัน ต้มไปเลื่อยๆ
3. จนน้ำต้มกลายเป็นสีม่วง จึงจะใช้งานได้

วิธีใช้ นำน้ำต้มที่อุ่นๆ ใช้ฟากแผลสด อาการบวมลำบอง แผลเปื่อย เท้าเปื่อย

ยาสมุนไพรบำรุงกำลังช้าง

รายชื่อพืชสมุนไพร

1. มะขามเปียก

2. กล้วยน้ำหว้า

3. ส้านพร้าว

4. หัวผักหนาม

5. หญ้าแห้วหมู

6. อ้อยช้าง

7. ยาดำ

8. หญ้าแพรก

9. เหง้าสับปะรด

10. ข้าวจ้าว

11. เปลือกบอระเพ็ด

วิธีปรุง

1. บดตัวยาสมุนไพร เช่น บอระเพ็ด ส้านพร้าว หัวผักหนาม หญ้าแห้วหมู อ้อยช้าง อ้อยดำ หญ้าแพรก สับปะรด แต่ละอย่างให้ละเอียดแล้วนำไปตากแดดให้แห้ง ประมาณ 2-3 วัน
2. ต้มข้าวจ้างเปลือกให้สุก
3. นำตัวยาทั้งหมดมาร่วมกันในครกกระเดื่องแล้วตำให้เข้ากัน ใส่ยาดำ เกลือ มะขามเปียก และกล้วยน้ำหว้า ตำผสมกันให้ละเอียดแล้วนำออกมาปั้นเป็นก้อน
4. เสร็จแล้วนำไปตากแดดให้แห้งประมาณ 2-3 วัน

วิธีใช้ ให้ช้างกินวันละ 10 – 15 ก้อน ช่วยเจริญอาหาร บำรุงกำลัง และเป็นยาระบายของช้าง

บรรณานุกรม

กาญจนา ถีสูงเนิน, 2536. พฤติกรรมการกินอาหารของช้างในศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย. การค้นคว้าแบบอิสระ สาขาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

กองบรรณาธิการสารคดี. 2532. ธรรมชาติของช้าง. สารคดี.

กองบรรณาธิการสารคดี. 2534. ช้างวิกฤตชีวิตกลางป่าร้าง. สารคดี.

ก่องการดา ชยามฤต, 2541. คู่มือจำแนกพรรณไม้ บริษัท ไดมอนด์ พริ้นติ้ง จำกัด กรุงเทพฯ.

ก่องกานดา ชยามฤต,2540. สมุนไพรไทย ตอนที่ 6 ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ สำนักงานวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้ กรุงเทพฯ.

เกรียงศักดิ์ ทัตติยกุล. ช้าง ช้าง ช้าง เวทเทอรินารีนิวส์ 10.110 (ตุลาคม 2523)

จิตติ คงแสงชัย, จิรายุพิน จันทร์ประสงค์, 2542. ไม้ต้นประดับเล่ม 1 บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พลับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน) กรุงเทพฯ.

จิตติ คงแสงชัย, จิรายุพิน จันทร์ประสงค์, 2542. ไม้ต้นประดับเล่ม 2 บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พลับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน) กรุงเทพฯ.

ไชมอน การ์ดเนอร์และคณะ, 2543. ต้นไม้เมืองเหนือ คู่มือศึกษาพรรณไม้ยืนต้นในป่าภาคเหนือ ประเทศไทย โครงการจัดพิมพ์คบไฟ กรุงเทพฯ.

ตาฝั่ง. ปัดฝุ่นกากะเยีย. นิตยสารการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 27. (กุมภาพันธ์ 2523)

เต็ม สมิตินันทน์, 2544. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย สำนักพิมพ์ บริษัท ประชาชน จำกัด กรุงเทพฯ.

เต็ม สมิตินันทน์, 2530. พรรณไม้ในสวนหลวง ร. ๙ สำนักพิมพ์ บริษัท ด่านสุทธากา รพิมพ์ จำกัด กรุงเทพฯ.

ธงชัย และนิวัตร เปาอินทร์, 2544. ต้นไม้ยาน่ารู้ สำนักพิมพ์ บริษัท ออฟเซ็ท เพรส จำกัด กรุงเทพฯ.

ธวัชชัย สนติสุขและคณะ. 2542. พรรณไม้ต้นของประเทศไทย. บริษัท ไดมอนด์ พริ้นติ้ง จำกัด กรุงเทพฯ.

นายทองสุก ท่องเที่ยว เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายวิโรจน์ สุภโชคสหกุล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย สถาบันคชบาลแห่งชาติ จังหวัดลำปาง เรื่องพืชอาหารช้าง เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2549

นายบุญยัง บุญเทียม เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายวิโรจน์ สุภโชคสหกุล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย สถาบันคชบาลแห่งชาติ จังหวัดลำปาง เรื่องพืชอาหารช้าง เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2549

บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), 2548. ปาล์มและปรงในป่าไทย กรุงเทพฯ.

เบญจมาศ ศิลาย้อย,2545. กล้วย สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ.

ปัทมา แซ่ลี้,2543. ดอกหญ้า เล่ม 1 คู่มือคนรักต้นไม้. สำนักพิมพ์บ้านและสวน กรุงเทพฯ.

ปัทมา แซ่ลี้,2543. ดอกหญ้า เล่ม 2 คู่มือคนรักต้นไม้. สำนักพิมพ์บ้านและสวน กรุงเทพฯ.

ปัทมา แซ่ลี้,2544. ดอกหญ้า เล่ม 3 คู่มือคนรักต้นไม้. สำนักพิมพ์บ้านและสวน กรุงเทพฯ.

ปานเทพ รัตนากร, 2537. ชีววิทยาของช้างและโภชนาการของช้าง. โครงการฝึกอบรมผู้ดูแลสุขภาพช้างเบื้องต้น ณ ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย จังหวัดลำปาง ระหว่างวันที่ 20-23 มิถุนายน 2537.

ปรีชา พวงคำ และคณะ. 2548. คู่มือการดูแลช้าง สำหรับควาญช้างและผู้จัดการปางช้าง สำนักพิมพ์ หจก.ลำปางบรรณกิจพริ้นติ้ง. ลำปาง.

พรมมินทร์ สายธิยะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายวิโรจน์ สุภโชคสหกุล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่เขตรักษาพันธ์สัตว์ป่าซับลังกา อำเภอลำสนธิ จังหวัดลพบุรี เรื่องพืชอาหารช้าง เมื่อวันที่ 23-28 กุมภาพันธ์ 2549

พรมมินทร์ สายธิยะ เป็นผู้ให้สัมภาษณ์, นายวิโรจน์ สุภโชคสหกุล เป็นผู้สัมภาษณ์, ที่ศูนย์อนุรักษ์ช้างไทย สถาบันคชบาลแห่งชาติ จังหวัดลำปาง เรื่องพืชอาหารช้าง เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2549.

พระไพศาล วิสาโล, 2537. ช้างไทยในความทรงจำ สำนักพิมพ์ใจสบาย กรุงเทพฯ.

ภูมิพิชญ์ สุชาวรรณ, - พืชสมุนไพรใช้เป็นยา 7 กรุงเทพฯ.

ราชบัณฑิตยสถาน, 2541. อนุกรมวิธานพืช เพื่อนพิมพ์จำกัด กรุงเทพฯ.

วุฒิ วุฒิธรรมเวช, 2540. สารานุกรมสมุนไพร รวมหลักเภสัชกรรมไทย สำนักพิมพ์ไอ.เอส. พริ้นติ้ง เฮ้าส์, กรุงเทพฯ.